บทที่ 5

บทสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทนี้จะกล่าวถึงสาระสำคัญ วัตถุประสงค์ของการวิจัยสมมติฐานการวิจัย กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ส่วนรายละเอียดจะกล่าวตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ในด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน ด้านบุคลากร ด้านธุรการและการเงิน ด้านอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ระหว่างผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่างกัน และระหว่างผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัดที่ต่างกัน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2

สมมติฐานการวิจัย

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกัน ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารต่างกัน มีความแตกต่างกันและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานอยู่คนละจังหวัดมีความแตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ประชากรเป้าหมายในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 จำนวน 113 คน จำแนกตามรายจังหวัดได้ดังนี้จังหวัดยะลา จำนวน 17 คน จังหวัดปัตตานี จำนวน 30 คน จังหวัดนราธิวาสจำนวน 43 คน และจังหวัดสตูล จำนวน 23 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างแยกเป็นรายจังหวัด คือ จังหวัดยะลา จำนวน 13 คน จังหวัดปัตตานีจำนวน 24 คน จังหวัดนราธิวาส จำนวน 24 คน จังหวัดสตูล 18 คน รวม 89 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของยามาเน (Yamane)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากขอบข่ายงานการบริหารโรงเรียนทั้ง 6 งานของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการเพื่อถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (cheklist)

2. ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิคเคอร์ท (Likert's scale) เพื่อต้องการทราบระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนด้วยคำถามจำนวน 59 ข้อ ภายในขอบข่ายงาน 6 งาน มีความเชื่อมั่นระหว่าง .88 ถึง .97 ประกอบด้วย

1) การบริหารงานวิชาการ จำนวน 17 ข้อ
2) การบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 10 ข้อ
3) การบริหารงานบุคลากรจำนวน 8 ข้อ
4) การบริหารงานธุรการและการเงิน จำนวน 6 ข้อ
5) การบริหารงานอาคารสถานที่ จำนวน 7 ข้อ
6) การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จำนวน 11 ข้อ

3. ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ออกหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดทั้ง 4 จังหวัด จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ส่งแบบสอบถามไปยังสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามให้กับผู้บริหาร

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาและผู้ตอบแบบสอบถามได้ส่งกลับมายังสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและรวบรวมส่งผู้วิจัย จำนวน 89 ฉบับ ได้รับคืนมา จำนวน 88 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.88

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การสอบถามตอนที่ 1 คัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จัดเป็นหมวดหมู่ ตามลักษณะตัวแปรอิสระ แล้วหาค่าร้อยละ

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 จากแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน ขยายโอกาส แล้วนำข้อมูลไปดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 หาค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 เป็นรายด้านและโดยส่วนรวม

2.2 หาค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวัดการกระจายของข้อมูลเป็นรายด้านและโดยส่วนรวม

2.3 ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้การทดสอบเอฟ

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นแบบทดสอบปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ และใช้ค่าความถี่จัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้พอสรุปประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. รายละเอียดของผู้ให้ข้อมูล เพื่อการวิจัยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ได้แก่

1.1 ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ขนาดกลุ่มประชากร 113 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 89 คน แต่ได้ข้อมูลคืนแก่ผู้วิจัย จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 98.88 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล การปฏิบัติงานของคนเอง ซึ่งจำแนกจำนวนตามตัวแปรอิสระ ดังนี้

1.1.1 ขนาดโรงเรียนที่ผู้บริหารงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 และผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5

1.1.2 ประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน อายุ 1-10 ปี มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 อายุมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0

1.1.3 จังหวัดที่ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงาน จำนวนผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดยะลา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 จังหวัดปัตตานี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 จังหวัดนราธิวาส จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อย 37.5 จังหวัดสตูล คิดเป็นร้อยละ 27.5

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 สรุปได้ดังต่อไปนี้

2.1 ผลของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้บริหาร

โรงเรียน พบว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 โดยส่วนรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านบริหารงานกิจการนักเรียน อยู่ในระดับดี ด้านการบริหารงานบุคลากร อยู่ในระดับดี ด้านการบริหารงานธุรการและการเงิน อยู่ในระดับดี ด้านการบริหารอาคารสถานที่ อยู่ในระดับดี ด้านการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับดี เช่นเดียวกัน

2.2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานด้านธุรการและการเงิน ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ และด้านการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยเบื้องเบนมาตรฐาน ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

2.3 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 จากการให้ข้อมูลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์ต่างกัน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

2.4 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติงานในจังหวัดที่แตกต่างกัน จากการ

ให้ข้อมูลของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติงานในจังหวัดที่แตกต่างกัน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าไม่แตกต่างเช่นกัน

3. ประมวลผลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาในการปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สรุปได้ดังนี้

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนได้เสนอแนะปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหา ในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน

3.1.1 การบริหารงานวิชาการมีปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหา เช่น การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะวิชาที่สอน สาเหตุมาจากนโยบายให้เพิ่มคนแต่ให้เกลี่ยอัตรากำลังภายในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและการดำเนินการขยายชั้นเรียนโรงเรียนขยายโอกาสจะต้องดำเนินการไปก่อน แต่มีแนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ สามารถดำเนินการจ้างบุคลากรภายนอกมาทำการสอนได้ตามงบประมาณที่ได้รับจนกว่าจะมีการบรรจุบุคลากรจากการเฉลี่ยอัตรากำลัง

3.1.2 การบริหารงานกิจการนักเรียน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหา เช่น นักเรียนมีฐานะยากจน และขาดแคลนทุนทรัพย์ สาเหตุมาจากผู้ปกครองมีฐานะยากจน ขาดความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความช่วยเหลือความต้องการพื้นฐานเบื้องต้น งบประมาณที่ได้รับจัดสรร ในเรื่องเครื่องเขียน แบบเรียน และเสื้อผ้า อาหารกลางวัน รวมทั้งความจำเป็นอื่น ๆ งบประมาณจัดสรรอาจจะไม่เพียงพอ ผู้บริหารจะต้องหาวิธีการและโดยการจัดทำเป็นกองทุนให้ความช่วยเหลือหรือเพิ่มรายได้ของนักเรียนจากการเรียนโปรมแกรมวิชาชีพ เป็นต้น และมีปัญหาสำคัญที่รองลงมา คือ ปัญหานักเรียนขาดสารอาหาร ร่างกายไม่เจริญเติบโตไปตามเกณฑ์มาตรฐาน นับเป็นปัญหาที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไข การแก้ไขในปัจจุบันก็โดยการจัดอาหารกลางวัน

ให้นักเรียนรับประทานอาจจะไม่เพียงพอ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดทำโครงการที่จะรณรงค์ในเรื่องขาดสารอาหารให้ถึงผู้ปกครองด้วยเพราะโรงเรียนรับภาระเกี่ยวกับอาหารเฉพาะกลางวันเท่านั้น

3.1.3 การบริหารงานบุคลากร ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาที่สำคัญ เช่น การขาดแคลนบุคลากรในโรงเรียนโดยส่วนรวม ทั้งครูฝ่ายการสอนและสนับสนุนการสอน สาเหตุเนื่องจากนโยบายให้ลดกำลังคน ไม่มีอัตราใหม่บรรจุ แก้ปัญหาโดยการเฉลี่ยอัตรากำลังให้บรรจุครูใหม่ในอัตราเก่า ซึ่งมีผลถึงการสรรหาวิชาเอก ซึ่งวิชายังมีความขาดแคลนอยู่ เช่น ครูพลศึกษา ครูเกษตรรวมทั้งครูฝ่ายสนับสนุนการสอนด้วย ปัจจุบันการแก้ปัญหาในเรื่องนี้จะต้องเพิ่มเงินค่าวิชาในสาขาที่ขาดแคลนด้วย

3.1.4 การบริหารงานธุรการและการเงิน ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ การขาดแคลนบุคลากรปฏิบัติงานทางด้านธุรการและการเงินสำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาจัดหาบุคลากรในด้านสนับสนุนการเรียนการสอน คือ บุคลากรในหน้าที่ ตำแหน่งการเงิน โดยเฉพาะปัญหาที่สำคัญ รองลงมาคือ ปัญหาการจัดสรรงบประมาณล่าช้า แนวทางแก้ไขปัญหาก็คือให้หน่วยงานรับผิดชอบได้ดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้ทันตามความจำเป็น ปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุมาจากบางโรงเรียนไม่มีเจ้าหน้าที่ในด้านธุรการและการเงินโดยเฉพาะจะต้องใช้ข้าราชการครูมาทำหน้าที่ธุรการและการเงิน ซึ่งขาดทั้งความชำนาญและประสบการณ์และมีปัญหาตามมาคือทำให้งานการสอนลดคุณภาพลง ผู้รับผิดชอบควรที่จะพิจารณาบุคลากรที่รับผิดชอบในด้านนี้โดยตรงมาทำหน้าที่ สำหรับในเรื่องงบประมาณล่าช้านั้น สามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ โดยปรับปรุงระบบการทำงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

3.1.5 การบริหารอาคารสถานที่ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขที่สำคัญคือ อาคารเรียนไม่เพียงพอ ซึ่งมีผลไปถึงห้องเรียนพิเศษไม่เพียงพอ แนวทางการแก้ไขปัญหาควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอรวมทั้งห้องเรียนพิเศษด้วย ซึ่งวิเคราะห์สาเหตุได้ คือ นโยบายให้โรงเรียนที่มีความพร้อมได้ เปิดโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาแต่โรงเรียน

ส่วนใหญ่มีความพร้อมในปีแรกแต่ในปีต่อมาไม่สามารถรองรับอัตราเพิ่มของนักเรียนได้ทัน จึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยเปิดชั้นเรียนไปก่อน ซึ่งมีผลตามมาเกี่ยวกับห้องพิเศษไม่เพียงพอ

3.1.6 การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือ ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาคือการดำเนินการวางแผนประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการศึกษา ซึ่งวิเคราะห์สาเหตุปรากฏว่าประชาชนยังด้อยความรู้และไม่เห็นความจำเป็นของการศึกษา ชีวิตประจำวันแก้ปัญหาอยู่กับการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงครอบครัว เพราะฉะนั้นผู้บริหารโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้ได้ศึกษาเล่าเรียนทุกคนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ในงานด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน ด้านบุคลากร ด้านธุรการและการเงิน ด้านอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีหลายประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายไว้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญพร เหมบุปผกะ (2533 : บทคัดย่อ) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาสมีสมรรถภาพในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับผลการวิจัยของวีรวรรธน์ เทพรักษ์ (2534 : บทคัดย่อ) ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานด้านวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับ

ปานกลาง และผลการวิจัยของ พวงเพ็ชร์ สันติวิวัฒน์ (2534 : บทคัดย่อ) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานด้านวิชาการอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 อยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดความพร้อมด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหาร และวางแผนพัฒนางานวิชาการตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีผลถึงการดำเนินงานวิชาการภายในโรงเรียน ทั้งในส่วนที่เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนควรจัดขึ้นในโรงเรียน นอกจากขาดแคลนด้านบุคลากรแล้ว ยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์การสอนวิชาต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในด้านวิชาการในที่สุด

2. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ในด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของไพ แสงสว่าง (2535 : บทคัดย่อ) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ปฏิบัติงานกิจการนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านกิจการนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 ข : 22) ให้ความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ นพพงษ์ บุญจิตรดุลย์ (2529 : 37) และกาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2531 : 14 - 15) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนมีความสำคัญซึ่งประกอบกิจกรรม เช่น การปกครอง ดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานบริการและสวัสดิการต่าง ๆ และกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า จะช่วยกระตุ้นให้การดำเนินการกิจการนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพคือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ได้จัดให้มีการประกวดกิจกรรมที่อยู่ในขอบข่ายงานกิจการนักเรียนหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมประชาธิปไตย กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมอาหารกลางวัน กิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน กิจกรรมอนามัยโรงเรียน การจัดให้มีการประกวดในลักษณะนี้จะช่วยกระตุ้น และสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ภายในโรงเรียนมีความกระตือรือร้นในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งในส่วนของการจัดการ และกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมตามระดับความสามารถ และภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

3. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ในด้านการบริหารงานบุคลากรอยู่ในระดับดี ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของภัทราพร ศิริโภคา (2535 : บทคัดย่อ) พบว่า กิจกรรมการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเพ็ญพร เหมบุปผกะ (2533 : บทคัดย่อ) ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ปฏิบัติงานด้านบุคลากรมีสมรรถภาพในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน การที่ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 2 มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากกว่าโรงเรียนทั่วไป ทาง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงอนุญาตให้เปิดโครงการโรงเรียนขยายโอกาส (สำนักงานการประถมศึกษา 2529 ข : 25) และการบริหารงานบุคคลเป็นหัวใจของการบริหาร เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญ และมีค่าสูงสุดในการบริหาร องค์การใดบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์การนั้นย่อมประกอบด้วยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถพัฒนา

คนเนื่องงาน คุณภาพของนักเรียนเป็นผลมาจากครู เจ้าหน้าที่ทางการศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ต้องพยายามที่จะทำให้นักเรียนมีคุณภาพ จึงต้องเริ่มพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพก่อน ประสิทธิภาพของนักเรียนในฐานะ ผลผลิตก็จะตามมา (ภัทราพร สิริโภคา 2535 : 1) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติด้านบุคลากรอยู่ในระดับดี

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโรงเรียนที่ต้องใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นหลักสูตรที่ครูอาจารย์ต้องศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งอยู่ในฐานะที่จะต้องเป็นผู้นำในด้านพัฒนางานต่าง ๆ ภายในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาบุคลากร เพราะมีความมุ่งหวังที่จะให้การดำเนินงานภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 สามารถปฏิบัติงานด้านบุคลากรอยู่ในระดับดี

4. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ในด้านธุรการและการเงินอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพ็ญพร เหมบุบผกะ (2533 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดนราธิวาส มีสมรรถภาพการบริหารงานงานธุรการการเงินอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากว่า สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 ค : 2) ได้เน้นว่า การบริหารงานการเงินถือเป็นงานหลักอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญในการสนับสนุนให้การดำเนินงานให้เป็นไปด้วยดี และพนัส หันนาคินทร์ (2529 : 281) สุรพันธ์ ยันต์ทอง (2525 : 16) และ

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2528 : 169) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า งานธุรการและการเงิน มีความสำคัญ ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างคล่องตัว โรงเรียนสามารถดำเนินไปได้ตามจุดหมายที่ต้องการ ราบรื่น และมีประสิทธิภาพ ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายธุรการ และการเงิน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ปฏิบัติงานด้านธุรการและการเงิน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานด้านธุรการและการเงินอยู่ในระดับดี อาจสืบเนื่องมาจากงานด้านธุรการและการเงิน เป็นงานที่มีระเบียบ กฎเกณฑ์กำหนดไว้อย่างชัดเจน จะปฏิบัตินอกเหนือจากกฎระเบียบที่กำหนดไม่ได้ จะมีความผิดปรากฏอย่างชัดเจน ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสนใจ และให้ความสำคัญต่องานด้านธุรการและการเงิน ค่อนข้างมาก ประสิทธิภาพของงานจึงปรากฏออกมาในระดับดี ตามข้อค้นพบของการวิจัยครั้งนี้

5. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ในการบริหารงานด้านอาคารสถานที่ อยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ เพ็ญพร เหมบุปผกะ (2533 : บทคัดย่อ) พบว่า สมรรถภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน ในด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานอาคารสถานที่มีความสำคัญ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 ง : 2-3) ได้อธิบายไว้คือ

การบริหารงานอาคารสถานที่ เป็นการบริหารที่ให้ความสะดวกแก่การดำเนินงานหลักของโรงเรียน คืองานวิชาการ และเสริมให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นไปโดยสะดวก และมีประสิทธิภาพ เป็นการบริหารงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับความคิด ความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เช่น การเพิ่มลดของจำนวนนักเรียน

หรือการเปลี่ยนแปลงของชุมชน เป็นงานส่งเสริมให้นักเรียนมีความพร้อม และมีความพอใจในการประกอบกิจกรรม และเป็นการบริหารงานที่มีส่วนเสริมสร้างอวัญญ่าลังใจของบุคลากรให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นผลให้การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ปฏิบัติงานด้านอาคารสถานที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการบริหารงานอาคารสถานที่ค่อนข้างมากนั้น มีเหตุผลสำคัญอยู่ 2 ประการคือ

ประการที่ 1 การพัฒนางานอาคารสถานที่ เป็นงานที่สามารถพัฒนาให้เห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจนที่สุด และเป็นที่เชิดหน้าชูตาของโรงเรียนได้ สามารถดึงดูดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนได้

ประการที่ 2 การพัฒนางานอาคารสถานที่เป็นภารกิจอย่างหนึ่งของการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ในส่วนของการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ที่โรงเรียนต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวพอจะสนับสนุนผลวิจัยได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 สามารถบริหารงานด้านอาคารสถานที่ อยู่ในระดับดี

6. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับดี ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ปริญญา รอดแก้ว (2529 : บทคัดย่อ) วิเชียร อ่อนประเสริฐ (2529 : บทคัดย่อ) โสภณ เพชรพวง (2533 : บทคัดย่อ) สวาท หาญกลับ (2534 : บทคัดย่อ) และอรัญ กั่วพานิช (2535 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง การที่

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากกว่าโรงเรียนทั่วไป สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงอนุญาตให้เปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 ง : 25) และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นงานที่มีความสำคัญ ซึ่ง สุวิทย์ บุญช่วย (2525 : 127) ได้กล่าวว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประชาชนมีบทบาทในเรื่องการจัดการศึกษา โรงเรียนจะต้องสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนอย่างจริงจังสำหรับ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532 : 24) ได้กล่าวถึงความสำคัญไว้คือ การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการช่วยส่งเสริมงานด้านอื่น ๆ เป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนสามารถใช้ทรัพยากรจากชุมชนได้ และยังเข้าใจถึงสภาพความต้องการของชุมชน เพื่อกำหนดนโยบายของโรงเรียนอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการอยู่ร่วมกัน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า เป็นการดำเนินงานด้านจิตวิทยาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งอยู่ในเขตการศึกษา 2 ในทางปฏิบัติผู้บริหารโรงเรียนมักให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ค่อนข้างมาก เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีในด้านความมั่นคง ความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ในโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท ในเขตการศึกษา 2 อยู่ในพื้นที่ก่อการร้ายของกระบวนการแบ่งแยกดินแดน (บจก.)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี

7. ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพ็ญพร เหมบุปผกะ (2533 : บทคัดย่อ) ควง มุกสง (2534 : บทคัดย่อ) จิต แก้วทิพย์ (2534 : บทคัดย่อ) และ วีรวรรธน์ เทพรักษ์ (2534 : บทคัดย่อ) พบว่า โรงเรียนขนาดต่างกันระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในภาพรวมแตกต่างกัน ด้วยเหตุผลสำคัญคือ มีปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน ในด้านอัตรากำลัง คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และรูปแบบเฉพาะของการบริหาร แตกต่างกัน ตามสภาพความพร้อมของโรงเรียน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ของโรงเรียนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีผลการปฏิบัติงาน ในภาพรวมแตกต่างกันได้เช่นกัน

หากพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน ด้านบุคลากรของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ ประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ (2535 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุ และขนาดโรงเรียนต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การที่โรงเรียนมีขนาดต่างกัน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกันนั้น อาจแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำกระบวนการบริหารงานต่าง ๆ ของโรงเรียนมาใช้ในการบริหารงาน และดำเนินงานไปในทิศทางอันเดียวกัน เพราะผู้บริหารโรงเรียนทุกคนที่เข้าสู่ตำแหน่งจะต้องได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) กำหนด

สำหรับผลวิจัยในด้านธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ และความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนที่พบว่า ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความแตกต่างกันนั้น เนื่องจากปัจจัยสำคัญก็คือ บุคลากร โรงเรียนขนาดใหญ่ย่อมมีบุคลากรทั้งผู้ช่วยผู้บริหาร และบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการสอนมากกว่า ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530 : 38) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ให้มีบุคลากรตามจำนวนห้องเรียน ดังนี้ ต่ำกว่า 12 ห้องเรียน ไม่มีผู้ช่วยผู้บริหาร 12-17 ห้องเรียน มีผู้ช่วยได้ 1 คน 18-24 ห้องเรียน มีผู้ช่วยได้ 2 คน 30-41 ห้องเรียน มีผู้ช่วยได้ 3 คน 42 ห้องเรียนขึ้นไป มีผู้ช่วยได้ 4 คน และครูฝ่ายสนับสนุนการสอน ถือเกณฑ์ห้องเรียน ถ้าห้องเรียนมากมีครูฝ่ายสนับสนุนการสอนหลายตำแหน่ง

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวพอจะยืนยันได้ว่า โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ การบริหารงานมีประสิทธิภาพดีกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ในด้านงานธุรการและการเงิน ด้านอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากผลวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การบริหารและการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน อาจมีประสิทธิภาพแตกต่างกัน ด้วยเหตุผลสำคัญคือ โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างแน่นอน ซึ่งอาจ

ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน นอกจากนั้น ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนก็มีผลต่อการปฏิบัติงาน และการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนที่มีขนาดเล็ก หรือขนาดกลาง ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและกันดาร มักจะอยู่ในภาวะที่ขาดแคลนเกือบทุกด้านทำให้ผลการปฏิบัติอยู่ในสภาพที่ไม่น่าพึงพอใจ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวพอจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากความพร้อมทางปัจจัยด้านการบริหารเป็นหลัก

8. ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ที่มีประสบการณ์ต่างกัน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับ วีรวรรธน์ เทพรักษ์ (2534 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่างกัน การปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน เสริมสุข สุวรรณกิจ (2531 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่างกัน ระดับการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนไม่ว่าจะมีประสบการณ์อย่างไร จะต้องปฏิบัติงานอยู่ภายในกรอบงานอันเดียวกัน ซึ่ง จิต แก้วกิพย์ (2534 : 135) ได้กล่าวว่า ภาระหน้าที่ของสภาพการบริหารงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ประกอบกับการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรับเข้าการฝึกอบรมตามที่ ก.ค. กำหนดเป็นผลให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ส่วนบทบาทหน้าที่การบริหารงานของตนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าว เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่าง ๆ กัน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่างกัน แต่มีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากหน่วยงานระดับสูงขึ้นไป เป็นต้นว่าสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ มีนโยบายและแนวทางการบริหารและดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้อย่างชัดเจน ตามขอบข่ายการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนทุกขนาดจึงสามารถปฏิบัติงานโดยใช้แนวทางดังกล่าวเป็นคู่มือในการบริหารและดำเนินงาน หากมีปัญหาและอุปสรรคใด ๆ ก็มีนักวิชาการและศึกษานิเทศก์ประจำหน่วยงานนั้น ๆ เป็นที่ปรึกษา และแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แม้ว่าผู้บริหารจะมีประสบการณ์ต่างกัน แต่ก็สามารถปฏิบัติงานในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่แตกต่างกัน เนื่องจากมีนโยบายและแนวทางที่ชัดเจน

9. ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ที่ปฏิบัติงานอยู่คนละจังหวัด ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสงวน ศรีสุข (2532 : บทคัดย่อ) และอรัญ กิ่วพานิช (2535 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารและครูจะอยู่คนละจังหวัด ก็มีความพึงพอใจและปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าผู้บริหารจะปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดใด

ผลวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าแม้จะมีการปฏิบัติงานกันอยู่คนละจังหวัดก็ตาม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานก็ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติตระหนักในความสำคัญของการดำเนินงานของโครงการนี้เป็นอย่างยิ่ง ด้วยตระหนักดีว่า โรงเรียนมีความถนัดและมีประสบการณ์การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการเฉพาะ เมื่อมีภารกิจในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น ย่อมมีปัญหาบ้างเป็นธรรมดา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

จึงได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานสำหรับโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปี 2535 เมื่อดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งก็ได้ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากคู่มือการดำเนินงานสำหรับโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาที่ได้ปรับปรุงใหม่ ในปี 2536 การมีคู่มือการดำเนินงานที่ดีมีประสิทธิภาพดังกล่าวจะช่วยให้การปฏิบัติงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพได้ตามนโยบาย แม้จะอยู่คนละจังหวัดก็ตาม

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นปัญหาหลักของการดำเนินงานคือ ปัญหาด้านบุคลากร ดังปรากฏจากการประมวลปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน พบว่า ปัญหาของการดำเนินงานตามภารกิจของโรงเรียนนั้นเป็นผลสืบเนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนบุคลากร ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประการคือ จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่มีสัดส่วนไม่เหมาะสมกับภาระงานที่ต้องปฏิบัติ และมีความรู้ความสามารถไม่สอดคล้องกับสาขาวิชาที่ขาดแคลน ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินสภาพการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าบุคลากรเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานของการดำเนินงานทุกเรื่อง เพราะการขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินงานจะมีผลกระทบต่อภารกิจในทุกส่วนของงานภายในหน่วยงาน จึงกล่าวได้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนบุคลากรเป็นปัญหาที่หน่วยงานทุกหน่วยงานจะต้องให้ความสำคัญ ทั้งในแง่ของการจัดหาบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้พัฒนาปรับปรุงงานภายในหน่วยงานมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังที่ สุวิทย์ บุญช่วย (2525 : 29) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาบุคลากร เป็นวิธีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งก่อให้เกิดความเจริญงอกงามของความรู้และความสามารถแก่บุคลากรภายในหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 ตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอและอภิปรายผลแล้วนั้น ปรากฏว่ามีหลายประเด็นที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนางาน เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของงานให้สูงขึ้น และสามารถนำไปเป็นประเด็นของการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในแนวลึกได้อีก

เพื่อให้การนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาอย่างคุ้มค่า จึงขอนำเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง เพื่อการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นที่ยอมรับของบุคลากรทั่วไป โรงเรียนจึงควรวางแผนพัฒนางานวิชาการ โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาบุคลากรที่เป็นผู้รับผิดชอบงานวิชาการของโรงเรียนและพัฒนาครูผู้สอนในหมวดวิชาต่าง ๆ ให้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนางานได้อย่างเต็มศักยภาพ ในลักษณะของการประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน ชุดอบรมทางไกล โดยเริ่มใช้สื่อประสมการนิเทศงานภายในโรงเรียน

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน บุคลากร ธุรการและการเงิน อาคารสถานที่ และความสัมพันธ์

กับชุมชน อยู่ในระดับดี เพื่อให้การพัฒนางานต่าง ๆ ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัด และอำเภอ ควรร่วมกันวางแผนพัฒนางาน ทั้งในส่วนของการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบงาน และระบบงานในโรงเรียนให้พัฒนาในอีกระดับหนึ่ง เช่น จัดให้มีการศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การสัมมนา ที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักเรียน บุคลากร ธุรการและการเงิน อาคารสถานที่ ความสัมพันธ์กับชุมชน

1.3 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานในการบริหารงานการประถมศึกษาระดับจังหวัด ควรพัฒนาระบบการนิเทศ และติดตามผลการดำเนินงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อจะสามารถให้คำปรึกษา และช่วยเหลือโรงเรียนได้ทันที โดยใช้นวัตกรรมการสื่อสารที่โรงเรียนมีอยู่ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิทยุมือถือ โทรศัพท์ ให้เป็นเครื่องมือสื่อสารในการนิเทศให้คุ้มค่าที่สุด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับภาระงานของโรงเรียนทั้ง 6 ประการ คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนางานได้อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน

2.2 ควรศึกษาในลักษณะของการประเมินผลความสำเร็จของกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นเฉพาะในส่วนของงานวิชาการ เช่น การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน การนิเทศภายในโรงเรียน การวางแผนการสอน เป็นต้น

2.3 เนื่องจากการรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลในลักษณะของการสำรวจความคิดเห็นเท่านั้น หากมีการศึกษาในโอกาสต่อไป ควรใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลหลาย ๆ วิธี เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม หรือร่องรอยการทำงานด้วย จะช่วยให้ข้อมูลที่ได้รับมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น